

Tynset

Tema | Ny tid

Informasjon
fra Tynset kommune

PORTRETET

Tekst og foto : Ingrid Eide / Ingrafo

Nå er det slutt på å fyre for kråka!

Det er også slutt på at ansatte må bruke pulsvanter og ullteppe over knærne under kontorpulten på til dels iskalde kontorer i rådhuset.

Siden februar i fjor har Per Terje Aasberg og Robert Rørseth, som begge er tømrere, skiftet ut nærmere 375 vinduer i nesten hele Rådhuset. Aasberg har jobbet i kommunen i nærmere tre år, Rørseth i et og et halvt. Bortsett fra restaurering og bytte av kjøkken i kommunale leiligheter, er det ny taklegging på det 1.000 kvadratmeter store taket på Litun og skifte av flere hundre vinduene i Rådhuset, Rørseth har jobbet med siden han startet i kommunene.

Nå ser de enden på arbeidet og mener å være ferdig i løpet av april. 60 timer per etasje per fasade blir 240 brukte arbeidstimer per etasje, til sammen cirka 1.920 timer. I kommunestyresalen i 9. etasje ble vinduene skiftet, da den ble totalrenovert i 2019. Rørseth og Aasberg har ventet på et godt og stabilt vær for å kunne sette inn de siste 25 store vinduene. Slikt arbeid er det ikke stas å holde på med når marsvinden står på som verst.

Rådhuset sto ferdig i 1973. Vinduene i bygget er ikke skiftet siden den gang. De gamle tolagsvinduene lakk som siler på grunn av råte og fukt i rammer og karmen. De to karene er enige om at nå var det på tide med utskifting.

Spesielt dårlig var det på sørsiden av huset. Der var glipper mellom vindu og karm til dels så store på enkelte kontorer at gardinene blafret i trekken når det blåste som verst. Nå er arbeids hverdagen til ansatte temperaturmessig en helt annen. Ullteppe og pulsvantene er pakket bort. Utfordringen nå er ifølge Aasberg, at det kan bli *for* tett for det eksisterende ventilasjonsanlegget.

– Jeg har alltid stilt et spørsmålstegn ved at nye bygg skal være helt tette. Hva da med innneklimaet, blir det egentlig så sunt? spør Aasberg.

Andre ENØK-tiltak

ENØK-tiltak er den beste måten å gjøre besparelser på i offentlige budsjetter, sa en tidligere konsulent, da kommunen i 2019 brukte 1,2 millioner på å skifte all innvendig belysning med LED-lys. Det ga en årlig besparelse på 210.000 kroner med datidens strømkostnader på kr. 1,40/kWh inklusive nettleie. Med dagens pris, som svinger veldig, ville dette utgjort hele 600.000 kroner hvis man her tar utgangspunkt i en snittpris på kr. 4,00/kWh. Når det gjelder energisparing er det liten tvil om at utskiftingen av de gamle vinduene lønner seg.

– Kommunen regner med å spare 200.000 kWh på vindusinvesteringen til 1,5 millioner kroner, opplyser Aasberg.

Skulle man lagt til grunn tatt dagens strømpris, la oss igjen regne ut fra 4 kroner per kilowatttime, vil dette i kroner utgjøre 800.000 kroner årlig. I dette regnestykket ligger imidlertid også gevinst av etterisolert tak på legekonsult og kulturhuset, men ifølge Aasberg kan halvparten av besparelsen tilskrives skifte av vinduer.

Innsparing så det monner

Den reelle innsparingen er likevel på cirka 226.000 kroner da prisen per kilowatttime fra Holmen biovarme fra årsskifte ligger på kr. 1,13 inkl. mva. Mesteparten av oppvarming til kommunale bygg går via fjernvarme fra NØK Holmen biovarme AS.

- Hadde vi ikke hatt forsyning fra biovarme, ville den økonomiske smellen vært langt større enn det estimerte månedlige overforbruket på 100.000 kroner i fjor høst før prisen gikk rett til himmels. Endelig fasit ble 2,2 millioner kroner over budsjett grunnet ekstrempriser på slutten av året, konstaterer eiendomssjef og Trond Vingelsgaard.

Fjernvarme er uten tvil lønnsomt. Dette er energi til en fjerdedel av prisen slik strømkostnadene er nå. Vi kan også konkludere med at Aasberg og Rørseth med sine 1.920 arbeidstimer i stor grad har bidratt til å holde kostnadene nede og varmen inne.

Eiendomssjefen er meget fornøyd med å ha to allsidige tømrere, som sammen med de andre på teknisk, stiller opp og gjør en svært god jobb.

Magasinet Tynset

Nr. 1/2022, 16. årgang

Ansvarlig utgiver
Tynset kommune
2500 Tynset

Ansvarlig redaktør

Erling Strålberg (kommunedirektør)

Kontakt

Telefon: 62 48 50 00

Epost: postmottak@tynset.kommune.no

Internett: www.tynset.kommune.no

Annonsering i informasjonsmagasinet

Ta kontakt for informasjon om annonsering og bistand med utforming:

INGRAFO AS, Bakkagata 51, 2540 Tolga

Telefon 62 11 71 99

Mobil 952 07 555 / 900 15 929

Epost post@ingrafo.no

Grafisk utforming

INGRAFO © 2022

www.ingrafo.no

Foto 1. omslagsside

Påskemotiv, illustrasjonsfoto

© Shutterstock / Sharomka (Ukraina)

Opplag

3.800

Trykk

Flisa Trykkeri AS

Verdens klima er i endring

Tekst: Hanne Maageng Olsen, prosjektleder klima og energi

Foto: Heidi Bråten

Høye strømpriser og invasjon i Ukraina - det er ikke lett i tillegg å ta inn over seg den klimakrisen verden står overfor som også er en naturkrise, som truer det biologiske mangfoldet.

FN har kommet med en ny delrapport fra verdens klimaforskerne, etter at den første delrapporten varslet "kode rød" i høst. Nå er det søkelys på hvilke konsekvenser klimakrisen har for mennesker og natur, og hva som må gjøres. Vi må fortsatt kutte klimagassutslipp for å begrense temperaturøkningen på jorda, men i tillegg må vi tilpasse oss de klimaendringene som er her, og som uansett kommer. Klimaendringene påvirker hele økosystemet, og vil få konsekvenser for verdens matsikkerhet, infrastruktur, helse og økonomi.

I Tynset og Fjellregionen er landbruk en viktig næring, som vil bli påvirket av klimaendringene. At verden blir varmere, våtere og villere vil bli. få konsekvenser for vekstsesongen og avlingene, og sterkere stormer gir skade på skogen. Landbruket tar utfordringen på alvor og har i sin klimaplan beskrevet satsingsområder knyttet til fossilfri maskinpark og oppvarming, bedre bruk av gjødsel, god agronomi, bærekraftig fôr og avl, karbonlagring, rådgivning og ny teknologi. Målet er å kutte utslipp med 4-6 millioner tonn CO₂-ekvivalenter frem mot 2030.

Når klimaendringene endrer verdens matsituasjon, vil produksjon av mat bli viktigere enn noen gang. Det er godt vi har bonden, og en landbruksnæring som bidrar til den grønne omstillingen som samfunnet må gjennom.

Ut av isolasjonen

Lørdag 12. februar avsluttet regjeringen de siste smitteverntiltakene som gjensto på samfunnsnivå. Dette var nærmest på dagen 23 måneder etter at Norge ”stengte ned” og Tynset kommune gikk ut med det dramatiske og kraftige reiserådet om ikke å reise inn eller ut av Fjellregionen.

Tekst: Kommuneoverlege Tor Halvor Bjørnstad-Tuveng
Foto: Ingrid Eide / Ingrafo
Illustrasjon: Pixabay / Pexel

Unntakstilstanden som vi har levd i så lenge har helt klart gjort noe med oss, men vi må huske at resten av verden også har vært i den samme situasjonen, mange i noe som har vært mye verre. Når noe så stort preger verdenssamfunnet over så lang tid vil noe skje som følge av dette. Perioden etter pandemien har vi allerede fått erfaringer som er skjøre og usikre. Jeg håper inderlig at mer av det som vil følge nå blir til det bedre.

Noe som helt klart er til det bedre er mulighetene våre til å være i aktivitet. Vi kan gjenoppta våre kjente møteplasser og kanskje også skape noen nye. Et stort frafall preger nå de fleste frivillige aktiviteter og barneidretten. For idrettens del pekte kurvene litt nedover også før pandemien, men frafallet har nå akselerert. Mange idretter som tidligere rekrutterte godt sliter nå med å stille lag, de sliter med å skaffe trenere, medlemmer til sine styrever og deltakere på dugnad. Viktige spørsmål blir: Hvordan skal man reparere skadene fra pandemien, vil dette bedres mye uten at vi trenger å aktivt gripe inn?

Jeg tror vi må skynde oss langsomt. Samfunnet har dratt lasset gjennom to år, og det har vært en tung last å dra, både for barn og voksne. Selv om smitteverntiltakene er lagt bak oss er sykefraværet svært høyt. Da snakker vi ikke om kortvarig sykefravær fra koronainfeksjonen, men langtidsfravær som har tunge og sammensatte årsaker. Det høye sykefraværet er sannsynligvis en indikator på hvor mye vi som samfunn har å gå på akkurat nå. Vi har muligens kommet oss gjennom pandemien, men det er slutt på kreftene for svært mange. I seg selv er det ikke så rart. Det har vært et stort ansvar og mye stress på den enkelte. Vi må akseptere at mange er slitne nå.

Små skritt fremover er det som gjelder når man er sliten. Erkjennelse om at isolasjonen for de aller fleste nå er over, noe som kunne gått riktig ille gjorde det likevel ikke. Men nye og mørke skyer har tårnet seg opp i øst. I skyggen av pandemien har en krig fått utvikle seg, og en katastrofe utspiller seg nå i Ukraina. En strøm av flyktninger er på vei mot resten av Europa. Da må vi igjen huske at vi tross alt har det bra her, vi er i en posisjon der vi ikke trenger å reddes, men kan bidra, kan hjelpe andre i ytterst nød. Så hva gjør man for å finne gløden igjen? Noe så enkelt som å prøve og finne smilet tilbake. Treffe noen for å rive kjeft, drikke kaffi eller kanskje en halvliter eller tre. Tørre å snakke om hvordan man har det, særlig til de nærmeste i ”flokken”. Bekymringen av å ikke vite er ofte verre enn det man bekymrer seg for. I pandemien har mange ting som tidligere har gitt mening til livet mistet sin betydning, fremstått som unyttige og uten mening i det store bildet.

Prøv å tenne gnisten igjen, brenn for noe, husk at du må brenne for deg selv mest av alt.

Fv. nestleder og veileder, Anne Lønne, fagansvarlig arbeidsleder Rune Lillebo og daglig leder Aina Søbakk ser fram til å ta i bruk de nye lokalene til makuleringstjenesten

Meskano - fra nedtur til "grønn opptur"

Midt i den vanskelige og krevende snuoperasjonen som Meskano har gått gjennom, vant bedriften et anbud om makulering som har gitt et stort løft og muligheter for å utvikle nye tjenesteområder. Snart kommer bedriften med ny logo og profil.

Tekst og foto: Ingrid Eide / Ingrafo

Meskano er regionens største arbeids- og inkluderingbedrift med høy kompetanse på menneskelig utvikling. Bedriften eies av kommunene i regionen, hvor Tynset kommune er største eier med 94 % av aksjene. I oktober i fjor kjøpte kommunen Industriveien 14 av Siva Fjellregionen Eiendom AS, der Meskano leide lokaler til blant annet sin kjøkken- og vedproduksjon. En ulønnsom kjøkkenproduksjon ble nedlagt i løpet av snuoperasjonen, og nå samles de fleste tjenesteområdene i Meskanos lokaler i Tomtegata.

Her bygges det på og nå er 282 m² i ferd med å ferdigstilles. Det gjelder blant annet lokaler og nye produksjonslinjer for makulering av journaler fra Helsearkivet. Når påbygget er ferdig, skal butikken komme tilbake i oppgradert versjon i sine tidligere lokaler bak glassveggen ut mot Ringveien. Enn så lenge finnes det en provisorisk butikk i et av kontorene på Meskano. Her selges ved, keramikk og filleryer, som alt er produsert på Meskano.

Avfallsprodukt blir salgsvare

Helsearkivets etablering på Tynset gir positive knoppskytinger. Alle journaler som er digitalisert på arkivet skal sorteres og makuleres. Anbud på denne tjenesten vant Meskano i samarbeid med FIAS. Meskano har mange år allerede makulert mellom 6 og 10 tonn papir, som årlig er levert til FIAS. I 2021 ble det levert 23 tonn papir fra bedrifter i Fjellregionen. Meskano makulerte i 2021 over 100 tonn papir fra Helsearkivet. Til enhver tid står det fra 2 til 20 tonn klart til sortering og makulering. Makuleringen har skapt arbeid for lokale aktører og mange ansatte, og bidrar positivt til miljøskapende arbeid i flere betydninger. Anne Lønne fikk også en idé om å resirkulere og gjenbruke de store mengdene av pappkasser og pappemballasje som journalene blir fraktet i. Pappen blir strimlet opp og brukes til innpakning av keramikk som selges i butikken og over hele landet. Dette erstatter store mengder bubbleplast som Meskano tidligere brukte og det selges som miljøvennlig emballasjeprodukt i butikken. Et avfallsprodukt blir salgsvare!

Viktig anbud

Alt som ikke er papir sorteres meget nøye ut, da papiret etter maku-
lering blir fraktet til FIAS' anlegg på Torpet på Tolga for å bli til jord
igjen. Tilbakemeldingene på arbeidet fra Helsearkivet og FIAS er ifølge
Søbakk, udelte positive.

– Våre VTA-ansatte gjør en fantastisk jobb og bidrar til det grønne
skiftet. De er stolte av å gjøre en samfunnsmessig viktig jobb, sier Aina
Søbakk.

15 VTA-ansatte er involvert i sorteringsjobben og skal i sommer på
tur til FIAS og Torpet for å få innsyn i hele prosessen de er en del av.

– Dyktighet og en porsjon flaks har ført til at vi kan bygge videre på
et virksomhetsområde da vi måtte legge ned et annet. Anbudet var på
60 tonn årlig. Med våre nye lokaler og produksjonslinje kan vi klare 120
tonn årlig, forteller Søbakk, som understreker anbudets betydning for
hele bedriftens eksistens, og ikke minst stoltheten ansatte føler ved å
kunne bidra til et grønt skifte og miljømessig viktig arbeid.

Atle Bakken (t.v.) og arbeidsleder Rune Lillebo er enige om at arbeidet som utføres
er viktig både for miljøet og for Meskano som bedrift

Kom når du vil - lån når du vil

Har du oppgradert lånekortet ditt til meråpent? Med meråpent
bibliotek er biblioteket tilgjengelig hver dag kl 10-21, også søndag-
er og helligdager. For å få meråpent bibliotek må du være over
18 år. Snakk med oss i betjent åpningstid, signér en avtale og du
har tilgang.

Meråpent bibliotek bidrar til å øke aktiviteten og bruken av
det flotte biblioteket vårt, og gjør at du kan besøke biblioteket
når det passer deg.

Om Meskano

Bedriften har 10 ordinært ansatte, 35 VTA-ansatte og 12 eksterne
deltagere, som per dato deltar på arbeidsrettet avklaring (AFT).

De sistnevnte er personer som har fått stopp i arbeidslivet av
en eller annen årsak som eksempelvis en ulykke eller langvarig
sykdom. De fleste ønsker en delt løsning med en kombinasjon
med å være ute i ordinært arbeidsliv og 2-3 dager ved Meskano.
Her varierer antall plasser gjennom året da deltagerne har et
individuell løp, alle med fast veileder. Et tett samarbeid med
regionens næringsliv er viktig.

Meskano har mange "virksomheter i virksomheten" for å
kunne tilby tilpasset arbeid for den enkelte. Bedriftens virksom-
hetsområder er:

- Vedproduksjon
- Drift av Kulturkafeen
- Butikk med egenproduksjon av keramikk, strikk og veving
av filleryer
- Vaktmestertjenester, plenklipping
- Dokumentmakulering
- Ryddetjenesten (årets sikreste vårtegn)
- Budbil

Åpningstider i påska

Servicetorget

Mandag - tirsdag: Kl. 10.00 - 15.00
Onsdag: Kl. 10.00 - 12.00

Tynset bibliotek

Mandag 11. april: Kl. 11.00 - 16.00
Tirsdag 12. april: Kl. 11.00 - 16.00
Onsdag 13. april: Stengt
Påskeaften: Stengt

Kvikne bygdebibliotek er stengt i påska.

Vi ønsker alle en riktig god påske!

Bli med å sykle til jobben også i 2022!

Jeg kjente det, i dag tidlig. Noe var forandret. Gardinene slapp inn lyset fra verden utenfor vinduet! Bare det at det ikke var køl-stappendes mørkt når jeg skulle stå opp for å komme meg på jobb!

Tekst: Hilde Aanes, avdelingsingeniør i Plan, byggesak og geodata
Foto: Ingrid Eide / Ingrafo

Aha, tenkte jeg. Det er lyst. Det er mildt. Jeg hører kjøttmeisen kvitre utenfor vinduet og ser skjæra fly med den første kvisten til sin nye residens, "Anno 2022". Det må da nærme seg starten på "Sykle til jobben 2022"? Det er allerede mars, og før vi får tenkt mer på det har det også vært påske, og vi er klare til årets aksjon!

Tynset kommune støtter opp om tilbudet fra Norges Bedrifts- og idrettsforbund, og betaler *din* starkontingent, slik at *du* kan melde deg på sammen med de andre i *din bedrift*, aldeles gratis!

Hvorfor et slikt romslig tilbud fra Tynset kommune? Det er mange varianter av svaret, alt etter hvilket ståsted du har. Kanskje er det viktigste argumentet akkurat i år at vi ønsker å sette fokus på trafiksikkerhet og reduserte klimagassutslipp! FN's klimarapport slår fast at vi har dårlig tid for å bidra til jordens sunne helse uten klimatisk overoppheving. Hvorfor ikke da bidra med det vi faktisk kan bidra med? Vi som bor innenfor 4-5 km fra jobb, skole, aktivitet, hvorfor ikke slenge seg på sykkelen og ta imot den ekstra helsegevinsten du får med på kjøpet?

Nå har vi vært veldig rolig av oss, veldig mange, i hele koronaperioden, for så å avslutte det hele med en skikkelig "covid-19" nå i vinter- og vårhalvåret! Lunger, hjerte, lever og rogn skriker etter aktivitet og frisk luft igjen!

En annen vinkling er at vi skal bli best! Vi skal utfordre andre bedrifter i byen vår, alle Miljøfyrtårn, Sykehuset Innlandet avd. Tynset er invitert med, og nabokommunene Alvdal og Tolga utfordres herved!

I løpet av 9 ukers kampanje vil du forbedre din fysiske og psykiske helse, og du vil takle motgang og ukvemsord fra små mennesker som vil deg vondt med en lett himling med øynene! Bor du for langt unna til å gå eller sykle til jobben? Ikke noe problem, - da må du bare ta aktiviteten igjen på kveldstid - en sykkeltur, fottur, vedhogst, husmaling eller plenraking kan også være ditt bidrag! Her er det ingen fasit, det er du som regulerer hva du regner som din fysiske aktivitet!

Sjekk ut nettsiden www.sykletiljobben.no, registrér deg som deltaker i Tynset kommune, etabler lag og få med deg flere! Ei sporty jakke med logo designet i refleks vil kunne prøves - og kjøpes - i forkant av aksjonen. Følg med på Facebook-siden til Tynset kommune og Sykle til jobben-bloggen for info om når den blir tilgjengelig.

Trenger du service på sykkelen før sesongen starter? Ta med sykkelen til Alvdal Tynset Sport eller Sport1, som kan foreta service på sykkelen din, også det til redusert pris! Kort sagt: Her er det masse å spare, masse å tjene, mye å vinne! Kampanjestart er 19. april, vi ses!

Kristoffer Barhaug og Hilde Aanes i kledd "Sykle-til-jobbe"-jakke (arkivfoto 2020)

Hva er folkehelse og hva betyr det for hver enkelt?

Tekst: Toril Nyhus, tjenesteområdeleder Helse- og folkehelsekoordinator

Det er kommunens ansvar å drive folkehelsearbeid. Et av de nasjonale grunnprinsippene i dette arbeidet er «Helse i alt vi gjør». Kommunen skal fremme befolkningens helse og trivsel, skape gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Det er store ord og hvordan skal vi få til dette sammen?

Sammen med dere innbyggere skal vi skape ulike arenaer i kommunen der vi kan imøtekomme den enkeltes behov og forutsetninger. Det kreves mye av kommunen, men også av den enkelte. Alle

Vi har ulikt perspektiv på hva som er god helse, listen er ulik for oss, det må vi som samfunn akseptere. Den enkelte må finne noe som er motiverende og lystbetont.

Det er viktig å legge ned litt tid på sin egen helse enten det er en gåtur, skitur eller sykkeltur. Globalt og nasjonalt er nye folkehelse sykdommer på fremmarsj, blant disse er fedme, diabetes og psykiske lidelser.

Eksempel på noen arenaer innen folkehelse i Tynset kommune:

- Gruppetimer: "Sterk og stødig" drives av kommunal fysioterapeut Marianne M. Telneset
- BUA låner ut gratis utstyr til ulike idretter
- Trimpoeng
- Bidrar økonomisk til stolpejakt
- Sykle til jobben kampanje
- Tufteparken ved Tynset barneskole
- Ti på topp
- Terrensykling
- Flotte fjell hele året - godt egnet for tur både på beina og på ski
- Frisbeegolf ved Tron ungdomssenter
- Svømmehall

Planer om solcelleanlegg?

Tynset kommune ønsker å tilrettelegge for bruk av solceller og solfangere. Montering av solcelleanlegg kan være søknadspliktig etter plan- og bygningsloven.

For å forenkle behandling av søknader om oppføring av solcelleanlegg har kommunen utarbeidet en veileder som gir føringer for hvilke typer solfangere og solcellepaneler som krever søknad, og hvilke løsninger Tynset kommune mener kan unntas fra søknadsplikten. Denne veilederen finner du ved å gå inn på hjemmesiden til Tynset kommune www.tynset.kommune.no. Bruk søkefeltet hvor det står "Hva leter du etter?" og skriv inn "solceller".

Søknadsplikt

Montering av solcelleanlegg på hus som er fredet, gamle eller står i SEFRAK-registeret, kan ikke utføres uten at du har avklart dette med kommunen. Det samme gjelder der det finnes en reguleringsplan eller kommuneplan, som har bestemmelser om bruk og om hva som kan tiltales utført. Byggeavstand til nabogrense må være minst 4 meter.

Større solcelleanlegg kan være søknadspliktig dersom anlegget kan bidra til økt brannspredning, strekker seg over flere boenheter og det er nødvendig med forsterking av takkonstruksjoner.

Foto: Pujanak, Public domain, via Wikimedia Commons

Solcelleanlegg som er godt integrert i fasade eller tak (se eksempel i foto over) er unntatt søknadsplikt. Dersom du er usikker på om ditt prosjekt er søknadspliktig, ber vi deg kontakte byggesaksavdelingen i Tynset kommune for veiledning.

Hvordan skal Savalen bevares for kommende generasjoner?

Hvordan mener du som innbygger i Tynset at vi på best mulig måte kan bevare Savalens attraktivitet både på kort og lang sikt? Det vil vi gjerne ha flere innspill på innen 1. mai!

Planprosessen med Kommunedelplanen Savalen 2023-2035 pågår nå. I desember i fjor gjennomførte Tynset og Alvdal kommuner et åpent møte i Basheim i sammenheng med dette arbeidet, med gledelig stor oppslutning! Innbyggere ble invitert til medvirkning og meningsutveksling gjennom gruppearbeid, workshop, og mulighet for å stille spørsmål etter gjennomgang av planprogrammet.

Det var bred enighet om at natur, mangfold, fiske og friluftsliv er attraktive sider ved området, noe som er avgjørende for å bevare Savalens attraktivitet også for kommende generasjoner. Under gruppearbeidet kom det også fram spennende muligheter for bærekraftig utvikling av naturressurser, fiske, båtbruk og en utvikling som vektlegger overnattingsdøgn fremfor utbygging. Det ble også nevnt flere muligheter for utvikling av ikke eksisterende tilbud som motorisert ferdsel og lignende som kan bidra til å tilrettelegge til en attraktiv helårsdestinasjon for flere grupper. Video fra møtet finner du under kommunedelplaner på kommunens nettsider.

Alle forslag angående hva Savalen kan eller bør være, vil bli vurdert i løpet av planprosessen. Frist for innspill: 01.05.2022.

Foto: Tynset kommune

I alt det triste, må vi forsøke å glede oss og fylle dagene med lystbetont aktivitet!

Det er i skrivende stund noen svært mørke skyer over Europa, og det er helt forferdelig å være vitne til at Russland tyr til krigshandlinger ovenfor Ukraina bare fordi Ukraina ønsker å være en selvstendig stat og fordi de ønsker mer samarbeid med Vesten. Alle kommuner bidrar nå med humanitær bistand ovenfor Ukraina og gjør oss klare for å ta imot noen av de som er på flukt. Nå er det viktig å stå sammen og vise medmenneskelighet, både ovenfor det ukrainske folk, men også ovenfor det russiske folk, som ikke ønsket denne krigen eller har noen form for skyld. Husk å ta godt vare på alle som er i Norge og de som kommer til Norge uavhengig av hvilken nasjonalitet de tilhører.

Vi vet også at Ukraina og Russland er verdens kornkammer og Russland en av verdens største eksportør av olje, gass og kull. Det er i den anledning viktig at vi forbereder oss på at prisen på mange råvarer vil øke ytterligere. Dette kan være krevende for mange siden blant annet strømprisene allerede er historisk høye. Men det må vi forsøke å gjøre det beste ut av. Det er tross alt verre for det ukrainske folk som nå mister sine kjære, sine hjem, sin trygghet og kanskje til slutt landets selvstendighet.

Mens krigen herjer er jeg takknemlig for at pandemien er i slutfasen og at vi har fått vår normale hverdag tilbake. Og de fleste av oss konverterte med letthet tilbake til vårt vanlige liv og er kjempefornøyd med det.

Så er det viktig å huske og være klar over at de siste to årene har vært krevende og skapt en del utfordringer for noen mennesker, både unge og gamle. De synes kanskje ikke det er så enkelt å skulle være glad og fornøyd, selv om

alle forventer at man nå skal være det. Noen unge opplever skolevegning etter nedstengningen, mange er blitt tvunget til lengre perioder med fravær, mange har savnet skole og fritidsaktiviteter og mange i ulike aldre har følt mye på ensomhet.

Med tid, forståelse og hjelp fra nærmiljøet og eventuelt profesjonell hjelp håper vi at alle igjen kan glede seg over den tiden vi nå har foran oss.

Jeg tenker i alle fall at det er mye gøy som skal skje fremover, og alle som ønsker og har anledning til det, kan gjenoppta sine hobbyer, reise på konserter, festivaler, ferie mm.

Men det er kanskje ikke alle som har økonomi til å reise for å oppleve det man ønsker. Da er det i alle fall en trøst at her hos oss på Tynset skal det også skje mye spennende utover våren og sommeren. Det er naturlig å nevne byfesten, et gratis arrangement hvor blant annet Åge Aleksandersen og Sambandet skal entre scenen. Byfesten skal avvikles 2. juli sammen med pridearrangementet Fjellfri, som vil foregå noe tidligere på dagen med opptog, musikk og underholdning.

Vi skal feire at vi endelig er i slutfasen av pandemien, og vi skal feire at vi har blitt by. I tillegg skal vi feire Fjellfri og at det er 50 år siden det ble lovfestet at det er lov å elske hvem man vil, uavhengig av kjønn. Og som sagt er denne byfesten for alle i tråd med vår visjon: "Tynset for alle".

2022 er frivillighetens år. På Tynset skal dette markeres med frivilligfest den 15. juni på Neby. Heldigvis står frivilligheten sterkt i Tynset, og vi har mange som bidrar med smått

Foto : Ingrid Eide / Ingrafo

og stort. Denne dagen skal de alle hedres, og det blir et åpent arrangement for alle som ønsker. Det vil bli servert mat og drikke, samt at det legges opp til underholdning og hygge. Frivilligheten i Tynset har jo også fått svært positiv oppmerksomhet den siste tiden, siden årets ildsjel på Norges idrettsgalla ble den mangeårige ildsjelen Terje Redtrøen fra Tyllidalen. Han er et svært godt eksempel på hva enkelte frivillige legger ned av timer og innsats til beste for sine sambygdinger.

De frivillige vil også bidra til masse liv og røre og aktivitetstilbud rundt omkring i hele kommunen slik som normalen var før pandemien kom. Og jeg vet at det blir både "Sound of Music" i Svarthammerlia og Hellbillies i Høgget i tillegg til mye annet spennende.

Så da tenker jeg det er viktig at vi gleder oss over det, samtidig som vi utviser solidaritet og hjelper til med det vi kan ovenfor de andre i verden som ikke har det så godt som oss. Det er viktig å forsøke og fylle livet med mest mulig lystbetont innhold og glede, selv om det er mye tristhet, urolighet og usikkerhet rundt oss.

*En vårlig hilsen
fra ordfører Merete*

Sommeraktiviteter for barn og unge

Etter to år med delvis nedstenging, begrensinger i fritidsaktiviteter og sosialt liv, ser vi at det er viktig å skape gode møteplasser og aktivitetsarenaer for barn og unge, også i sommerferien.

Tekst: Kultursjef Beate Hjertager

I 2021 gjennomførte Tynset kommune for første gang en serie med sommeraktiviteter for barn og unge. Gjennom tilskudd fra staten og et godt samarbeid med lag og foreninger lot det seg gjøre å tilby varierte aktiviteter for aldersgruppa 6-16 år i sommerferien. Kommunen jobber nå med en videreføring av tilbudet basert på erfaringene fra fjoråret.

De arrangørene som gjennomførte aktiviteter i fjor, er invitert til et samarbeid også i år, og de fleste har sagt ja. Det vil også i år bli tilbud fra Teknolaben, Teater i Fjellregionen, Tron ungdomssenter, TIF og kulturtjenesten, Tron e-sport. Aktivitetene vil i utgangspunktet bli lagt enten i begynnelsen eller slutten av sommerferien, da vi ser at det er da behovet er størst. Alle aktiviteter vil være gratis.

Foreløpig er i vi i planleggingsfasen i forhold til aktivitetene. Så langt kan vi si at det også i år blir arrangert en Trontiki-ekspedisjon i regi av Tron ungdomssenter. Sommeren 2021 ble det bygget en flåte, Trontiki 3. Det er denne flåten som skal benyttes til årets ekspedisjon som er en todagers flåte- og kanotur på Glomma med overnatting i telt ved elvebredden. Første dag vil det bli gitt opplæring i bruk av kano, livredning og opptreden i vann før ekspedisjonen starter. Om kvelden skal det settes opp leir og tilberedes mat, og det kan også bli noen andre aktiviteter på land.

I Teater i Fjellregionens sommerkurs vil fokuset være å utforske teater gjennom samskapning. Det betyr at ungdommene i løpet av kursdagene skal arbeide med teater gjennom samarbeid og ved å utforske ulike uttrykksformer. Det vil være stort kreativt spillerom og arbeidet vil ta utgangspunkt i temaer, uttrykk og impulser som ungdommene selv synes er interessante. Det vil bli spennende, tøffe og givende dager, med mye lek og moro, som til slutt ender i en ny teaterforestilling skapt av ungdommene selv.

Teknolaben vil tilby varierte aktiviteter innenfor teknologi, og TIF vil gi et tilbud med ulike fysiske aktiviteter. I tillegg blir det som i fjor en åpen møteplass med brettspill og digitale spill.

Det vil komme mer informasjon om innhold i aktivitetene, når, for hvilken aldersgruppe og påmeldingsfrist litt senere på våren. Informasjonen vil gå direkte til målgruppa gjennom skolene, og dessuten bli annonsert på kommunens hjemmeside og Facebook-side.

I arbeidsgruppa som jobber med organisering av sommeraktivitetene sitter prosjektleder samhandling barn og unge 0-24 år, Hege Hoel, prosjektleder "Sammen om rett aktivitet", Kristin Utby Telneset, rådgiver ved skolekontoret, Kjell Olav Høistad, og kultursjef Beate Hjertager.

Foto: Tynset kommune

Foto: Kjell Olav Hoistad

Foto: Tynset kommune

Talentstipend for ungdom

Tynset kommune deler årlig ut et talentstipend til ungdom i alderen 15-25 år, som satser innenfor en kunstnerisk uttrykksform. Det deles ut ett stipend per år på kr. 20 000.

Hensikten med stipendet er å oppmuntre den som får stipendet til videre utvikling innenfor sin uttrykksform. Kandidater til stipendet må selv søke, og søknaden skal inneholde CV eller beskrivelse av hva søkeren har jobbet med innenfor sin uttrykksform, målsettinger for videre utvikling innenfor uttrykksformen og en plan for hva stipendet skal brukes til. Juryen legger vekt på at søkeren har en konkret plan for hva stipendet skal brukes til. Det er derfor viktig at dette kommer tydelig fram av søknaden, med et budsjett for det som er tenkt gjennomført for stipendpengene. Søknadsfristen er 1. mai 2022.

Søknad sendes til postmottak@tynset.kommune.no eller per post til Tynset kommune, kulturkontoret, rådhuset, 2500 Tynset. Spørsmål om stipendet kan rettes til kultursjef Beate Hjertager, tlf. 90619060, epost beate.hjertager@tynset.kommune.no.

Vedtekter for talentstipend for ungdom

1. Formålet med stipendet er å oppmuntre unge talenter innenfor kunstneriske uttrykksformer som musikk, dans, teater, litteratur, film eller billedkunst, til videre utvikling
2. Stipendet kan utdeles til ungdommer i alderen 15-25 år
3. Stipendet utdeles etter søknad. Søknaden skal inneholde en CV eller beskrivelse av hva søkeren har jobbet med innenfor sin uttrykksform, hva målsettingene er for videre utvikling innen uttrykksformen, en begrunnelse for hvorfor søkeren ønsker stipendet, og en plan for hva stipendet skal brukes til. Det legges ved dokumentasjon av noe søkeren har gjort, f.eks. ved hjelp av lydfil, bilder, film eller tekster
4. Tildelingen avgjøres av en jury bestående av en kulturskolelærer for billedkunst, kulturskolelærer innenfor musikk, kulturskolelærer i dans, leder Teater i Fjellregionen, biblioteksjef og kultursjef. Kultursjefen er juryleder
5. Juryen legger fram sin innstilling for formannskapet til vedtak
6. Tildelingen skjer i tilknytning til et relevant arrangement

Informasjon om saksbehandlingstid i byggesaker

Enhet for plan, byggesak og geodata i Tynset kommune sendte i desember ut en brukerundersøkelse til privatpersoner og profesjonelle aktører som har hatt byggesøknad til behandling i 2021. Undersøkelsen har gitt en svarprosent på 36 %. De fleste tilbakemeldinger gjelder saksbehandlingstid. Tynset kommune tar alle svar til etterretning og vil tilstrebe å yte bedre tjenester.

Nedenfor følger en orientering om ufullstendige søknader og kommunens lovpålagte frister for saksbehandling.

Saksbehandlingstid

Plan- og bygningsloven og byggesaksforskriften fastsetter frister for kommunens saksbehandling i byggesaker. Plan- og bygningsloven § 21-7 første ledd sier at "søknad om tillatelse etter § 20-2 skal avgjøres av kommunene innen tolv uker etter at fullstendig søknad foreligger".

I enkelte tilfeller skal søknaden behandles innen 3 uker. Det gjelder dersom følgende vilkår er oppfylt:

- Søknaden er fullstendig, det vil si at den inneholder all nødvendig informasjon
- Tiltaket er i samsvar med bestemmelser som fremgår av lov, reguleringsplan og kommuneplan
- Det foreligger ikke merknader fra naboer eller gjenboere
- Ytterligere tillatelse, samtykke eller uttalelse fra annen myndighet ikke er nødvendig

Ufullstendige søknader

Kommunen får til tider ufullstendige eller mangelfulle søknader, som ikke inneholder all nødvendig informasjon for å kunne ta den til behandling. Vi vil da etterspørre nødvendig dokumentasjon innen kort tid gjennom foreløpige svarbrev, e-post og telefon. Vær oppmerksom på at med dette følger et gebyr på kr. 1.510, som kommunen i henhold til kommunens gebyrforskrift, kan ilegge søker på grunn av mangelfull søknad. Kommunens saksbehandlingstid starter ikke å løpe for all nødvendig informasjon er mottatt.

Aktivitetskortordning er utvidet

Aktivitetskortordningen har gjennom flere år vært en enkel ordning som har gitt mange barn og unge muligheten til å delta i fritidsaktiviteter. I 2021 var det 50 barn og unge som hadde aktivitetskort i Tynset.

Det forventes et høyere antall i år, når alt av aktiviteter har åpnet igjen. Ordningen gjelder barn og unge i alderen 6-18 år som lever i familier der økonomien er til hinder for deltagelse i fritidsaktivitet. Det kan søkes for ungdommer over 18 år som fremdeles er i videregående opplæring eller tilsvarende.

Det kan være kostbart å delta i fritidsaktiviteter. Kontingenten er inngangsbilletten. I tillegg kan utstyr være dyrt, og noen aktiviteter tilbyr også deltagelse i cuper, turneringer eller samlinger som koster ekstra. Så langt har aktivitetskortordningen dekket én kontingent per barn per år. I forbindelse med budsjettbehandlingen for 2022 valgte kommunestyret å utvide ordningen, slik at det nå også kan gis støtte til cuper, turneringer og samlinger. I særskilte tilfeller kan det også gis støtte til to kontingenter per år.

Aktivitetskortet kan dekke alle typer fritidsaktiviteter, som kulturskole, barne- og ungdomsteater, korps, Teknolab, idrett, eller en hvilken som helst fritidsaktivitet der inngangsbilletten er en kontingent/avgift. I hovedsak er det idretten som har cuper og turneringer, men også kulturaktiviteter kan ha samlinger, som en korpsamling, korsamling e.l. Alt dette kan det nå kan søkes om støtte til.

Ordningen er tillitsbasert. Det spørres ikke etter inntekstopplysninger. Det eneste kriteriet er at en annen enn foreldrene søker på vegne av barnet. Søkeren går god for at et aktivitetskort er avgjørende for at barnet/ungdommen kan delta i fritidsaktiviteten. Den som søker kan være offentlige instanser, som f.eks. NAV, skole, helsestasjon, barnevern, en miljøarbeider, lærer, trenere eller ledere i fritidsaktivitet som har kjennskap til barnet/ungdommen.

Kulturkontoret behandler søknadene. Retningslinjer og søknadsskjema finner du på kommunens hjemmeside under "Kultur, fritid og turistinformasjon" -> "Støtteordninger". Det er ingen søknadsfrist. Søknader behandles fortløpende.

Kulturkontoret samarbeider tett med prosjektleder for "Sammen om rett aktivitet", Kristin Utby Telneset. Hun kan også søke om aktivitetskort (epost: kristin@tynsetidrett.no).

Om noen har behov for å låne utstyr, er det mulig å låne dette hos BUA Tynset, i kjelleren på Holmen-bygget. BUA et utstyrsbibliotek hvor alle kan låne sports- og fritidsutstyr gratis. Åpningstider er torsdag 1500-1700. Kontaktperson er Tove Mette Glenne, som treffes på telefon 969 42 405.

Riksteateret legger flere forestillinger til Tynset

I mars i år hadde Riksteateret teaterpremiere på Tynset for første gang siden 2016, nå med "Mio, min Mio".

I mars var det for første gang på 6 år duket for en Riksteater-premiere på Tynset.
Foto: Ingrid Eide / Ingrafo

På grunn av lav publikumsoppslutning sluttet Riksteateret for noen år tilbake å legge forestillinger til Tynset. Nå vil Riksteateret igjen legge turnéer til Tynset og Nord-Østerdalen som en av 75 steder som besøkes jevnlig med 2 voksenforestillinger og 2 barneforestillinger i halvåret. Det ble klart på et møte ledelsen i Riksteateret hadde med kultur- og samfunnsaktører i Tynset i forkant av premieren av Astrid Lindgrens "Mio, min Mio" 9. mars.

– Vi ønsker å ha en tettere dialog med de som vil ha oss, sa informasjonssjef Mette Hægeland Blom.

– Teater bringer folk sammen, vi trenger det nå etter pandemien. Teateret skal være for alle. Riksteateret skal være et godt tilbud der du bor. Det er også viktig å demokratisere teaterkunst forbi lommeboka, fastslo Hægeland Blom.

Ledelsen i Riksteateret ønsket innspill på hvordan teateret kan bli et bedre teater for Nord-Østerdalen, og hvordan kan man nå innbyggere man ikke når i dag? Ungdom, ikke minst? Dette er spørsmål ledelsen fikk innspill til, og som de vil å ta med seg videre.

Eksempler på innspill var samarbeid med bibliotek og Riksteater om bokbad i forkant av forestillinger, fordi mange produksjoner har utgangspunkt i litteratur. Tilbud til skoler og kulturskoler om besøk og workshops i tilknytning til forestillinger og regionale kampanjer med introtilbud var andre innspill.

Riksteateret har et billettfond som videregående skoler, folkehøgskoler og voksenopplæringen kan søke på. Det jobbes for å få et tilvarende fond på grunnskolenivå.

Behov for oppgraderinger av rent tekniske løsninger i kulturhuset og tydeligere HMS-krav fra Riksteateret fremover ble også diskutert.

Kommunedirektøren har ordet

En trist tid

På Kolbotn, der Arne og Hulda Garborg bodde fra 1887 til 1896, står det en minnestein med følgende inskripsjon: ”Same kva som hende, her uppe er verdi den same”.

Foto : Ingrid Eide / Ingrafo

Vi vet jo at det ikke er slik, men samtidig har disse ordene stått for en trygghet. En trygghet ved at vi bor i Østerdalen. Det kanskje tryggeste stedet i det tryggeste landet. Slik har det blitt. Det er lenge siden Norge var i krig. Det er også lenge siden Berlinmurens fall, som satte et punktum for den kalde krigen. Dessverre var dette punktet ikke varig.

For 2 uker siden våknet vi opp til en ny krig i Europa. En krig der det største landet har gått til invasjon av det nest største landet i Europa. Ukraina med 43 millioner innbyggere. Vår felles forsvarsallianse Nato settes i sterkere beredskap. Her i landet ber våre statlige sikkerhetsmyndigheter om at vi pusser støvet av våre rutiner for atomberedskap. Det varsles om at Russlands atomvåpen også blir klargjort. Alle mulige kalde gufs fra fortiden velter fram. ”Verdi er ikkje lenger den same, her uppe”. Vi skulle ikke tro dette var mulig i Europa i 2022. Vi skulle tro at verden var kommet var lenger enn som så. At økonomisk samarbeid og en grenseløs kommunikasjon på sosiale medier medførte at krig om landegrenser ikke lenger var et tema. Dessverre er det ikke slik.

For oss som bor her i norddalen, er følelsene mange. Mange kjenner på redsel og avmakt. Men veldig mange kjenner også på ønsket om å hjelpe. Å hjelpe de som er utsatte for krigen er det mest meningsfulle man kan gjøre i denne situasjonen. I skrivende stund har nær 2 millioner ukrainere passert grensen til Polen. Polen har ikke kapasitet til å bosette alle disse flyktningene. De må videre. Norge gir midlertidig kollektiv beskyttelse til ukrainske flyktninger. Og mange ukrainere vil komme hit. Også til Tynset.

Tynset har alltid vært en kommune som har verdsatt inkludering høyt. Dette sitter i ryggraden til innbyggerne. Kommunen har mottatt mange henvendelser fra folk som ønsker å hjelpe på en eller annen måte. Tynset kommune har nå klargjort for bosetting av 60 flyktninger. Dette betyr i praksis at 60 flyktninger nå kan komme hit, og deres nye hjem står klare. Og kommunens tjenesteapparat er beredt. Her har det gått unna. Både kommunens ansatte og mange frivillige har trådt til med blant annet å klargjøre for bosetting på Furumoen. Arbeidet har gitt stor mening for alle. Jeg ønsker å rette en stor takk til alle som har bidratt så langt. Og vi vil trenge flere bidrag i tiden som kommer.

I skrivende stund er det ankommet tre ukrainske flyktninger til Tynset. I dagene som kommer vil det blir flere. Det jobbes også konstruktivt for etablering av akuttmottak i Tynset, blant annet på Savalen. Slik situasjonen ser ut nå, vil det være behov for å se på mange muligheter i mottaket av flyktninger. Både midlertidig og permanent.

Så vet ingen av oss hvor dette ender til slutt. Hvor lenge varer krigen? Og hvordan vil Ukraina se ut etter at krigen er over? Når dere leser dette innlegget fra meg, så har det gått noen dager siden jeg skrev det. Håpet er at det er kommet en fredsavtale innen den tid. Det er lov å håpe, selv om det kan virke naivt slik det ser ut nå. Uansett vil det være et behov for at vi som lokalsamfunn hjelper våre ukrainske venner og flyktninger. Og behovet vil være der i lang tid framover.

Tynset, 15. mars 2022

Erling Strålberg
Kommunedirektør

Når må du søke om dispensasjon for å bruke snøscooter i utmark?

Reglene for motorferdsel i utmark på snøføre er tilrettelagt noe mer enn for barmarkskjøring i utmark. Det er fordi kjøring på snø gir lite eller ingen varige skader på terreng og vegetasjon. Det er ønskelig at nødvendig transport i utmark legges på snøføre.

Uten søknad

Kjøring for følgende formål er tillatt på snødekt mark:

- Nødvendig transport for drift av turistanlegg (overnattings- og serveringssteder, skiheiser m.v.) som ikke ligger til brøytet bilveg
- Transport av materialer, utstyr og arbeidsfolk til bygging i samsvar med godkjent byggetillatelse
- Opparbeiding og preparering av skiløyper og skibakker for allmennheten og for konkurranser, når det foretas av kommuner, hjelpekorps, idrettslag, turlag eller turistbedrifter
- Nødvendig transport i forbindelse med vitenskapelige undersøkelser etter oppdrag fra forskningsinstitusjon
- Nødvendig transport av ved fra egen eiendom til fast bopel (se unntak nedenfor). Forutsetter at ”brukere” driver aktivt jord- og skogbruk på sin eiendom (eiendommer med minimum 5 daa jordbruksareal eller 25 daa produktivt skogareal)
- Praktisk kjøretrening på nærmere fastsatte områder ved obligatorisk opplæring for beltemotorsykkelførere
- Transport i forbindelse med kommunalt organiserte akuttiltak for å redusere påkjørselsrisiko for elg og annet hjortevilt ved veg eller jernbane
- Nødvendig person- og godstransport til og fra fast bosted og i jordbruks-, skogbruks- og reindriftsnæring (jakt, fisk, bærsanking og fangst gjelder ikke). Utkjøring av saltstein på vinterføre av beitelag regnes som nødvendig transport.

Etter søknad

Kommunen kan, etter søknad, tillate nyttekjøring med snøscooter for andre formål. Særlig aktuelle formål er:

- Ervervsmessig transport (leiekjøring)
- Transport for funksjonshemmede
- Transport av bagasje og utstyr mellom bilveg og hytte som ligger etter kartfestet sti eller vei (2-årig prøveordning i Tynset kommune)

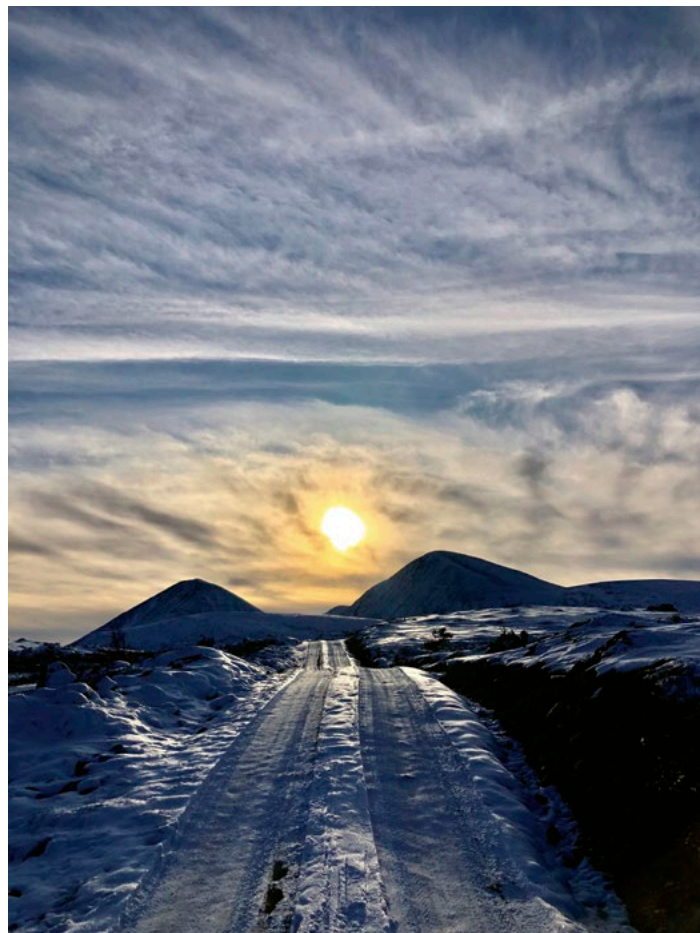

Foto: Oddny Kalvik

- Kjøring i utmarksnæring
- Transport av ved utover det som er direkte tillatt uten søknad. Søkes når:
 - Vedhenting fra andres eiendom til fast bosted
 - Fra egen eiendom, men kjøring til annet sted enn fast bosted
 - Ikke bosatt fast på eiendommen (f. eks. fritidseiendom)
 - Ingen næringsinntekt/aktiv drift på gårdsbruket
- Gruppeturer til bestemte turmål for beboere på helse- og omsorgsinstitusjoner, medlemmer av pensjonistforeninger eller ideelle organisasjoner
- Kjøring i forbindelse med næring i verneområder er søknadspliktig (for eks. utkjøring av saltsteiner)
- All ferdsel innenfor Knutshø landskapsvernområde og Forollhogna Nasjonalpark. Der skal alle søknader behandles av respektive nasjonalparkstyrer

Landbruksnæring kan få ferdsel uten søknad, som f.eks. henting av ved innenfor villreinområde. Ved søknadspliktig ferdsel vil villrein vurderes i forhold til en eventuell tillatelse.

Kommunen kan i unntakstilfelle gi tillatelse til kjøring på vinterføre ved andre særlige behov som ikke kan dekkes på annen måte, og som ikke knytter seg til turkjøring.

Tynset kommune vedtok nye retningslinjer for motorferdsel september 2021, se hjemmesiden for kommunen. Her finner du også, søknadsskjema.

BARNAS VERDENSDAGER

Endelig: BARNAS VERDENSDAGER

Etter to år med pandemi kan vi med stor glede meddele at Barnas verdensdager går av stabelen i Tynset kulturhus lørdag 2. april kl. 12.

Tekst: Tanja Korvan

Foto: Egil Scott Synnestevedt

Dette er den 9. gangen kulturhuset fylles med den internasjonale kulturfestivalen. Arrangementet er gratis og alle fra 0-100+ er hjertelig velkommen til en felles feiring.

Barnas verdensdager er en flergenerasjons møteplass, en feiring av det store fellesskapet og en mulighet til å bli bedre kjent med hverandre. Dette gjør vi ved å invitere til å oppleve kulturuttrykk og aktiviteter fra flere verdenshjørner gjennom blant annet verksteder, utstillinger, matmarked, forestillinger og konserter.

Temaet for Barnas verdensdager 2022 er "Broer" både i konkret og metaforisk betydning. Vi inviterer til åpning av "Regnbue-broa" og håper at man sammen bygger broer på tvers av kulturer og generasjoner og sammen kan gå over broa inn i de forskjellige rommene av opplevelser.

Tone Hulbækmo og Hans Fredrik Jacobsen står for regien på Verdensscena gjennom dagen. Der blir det fine overraskelser fra både lokale og inviterte aktører, og vi lover at det blir noe for enhver smak.

Vi tilbyr blant annet følgende verksteder og opplevelser:

- Matmarked
- Dans
- Igor og Elvis: Sang og teater
- Utstilling i Galleri Elgen, Barnehager fra Tynset
- Småbarnsyoga
- Fortellerstund med snert
- Lek
- Drageverksted
- Eritreisk kaffeseremoni
- Tynset TeknoLab
- Ansiktsmaling

Kommunen inviterer til byfest

”Det er på tide å feire vår bystatus. Vi spanderer festen!”, sier ordføreren. Dette blir en helg med mange kulturopplevelser!

Tekst: Dag Nyeggen, næringssjef

Lørdag 2. juli 2022 skal vi feire oss selv som by! Til sommeren står torvet klart med fontene, benker og grønne vekster, og dessuten en nyåpnet restaurant med uteservering, topp trent betjening og en konkurransekokk! Vi skal stenge all trafikk til og fra torget og sette opp en stor konsertscene med lys og lyd.

Hovedattraksjonen lørdag kveld kl 21.00 blir en gratiskonsert med Åge og Sambandet, selve lydsporet til alle østerdøler fra 1970-tallet til våre dager! Tidligere på dagen arrangeres Fjellfri-Pride med opptog.

Tynset kommune legger vekt på aksept og inkludering. Derfor er arrangementet gratis for alle besøkende fra bygd og by. Tynset kommune garanterer for arrangement, men inviterer næringslivet i regionen med på et spleiselag. Samtidig vet vi at overnattingssteder, restauranter og butikker av mange slag vil ha stor glede av mange besøkende denne

helgen. Torget skal pyntes i sommerlig skrud og vi skal invitere lokale produsenter av mat og drikke. Opera di Setra har premiere på Sound of Music samme dag og har forestillinger også på søndag 3. juli og to dager til senere i uka. Dette blir en helg med mange kulturopplevelser!

En festivalkomiteé er på plass under ledelse av vår ordfører. Et arrangement som dette er avhengig av å samarbeide med idrettslag, politiet, en bråte næringsdrivende og mange frivillige. Komiteéen har allerede vært i sving et par måneder og mange aksjoner er tatt, aller først måtte vi sikre oss den store scenen, som skal ha plass til stort band med blåse-rikke og korister!

Det er ganske sikkert at alle hoteller, campingplasser og øvrige overnattingssteder er smekkkfulle og at hyttefolk og andre besøkende starter sommerferien på Tynset denne helgen.

Tynset for alle

Inkludering, trygghet, optimisme og puls. Dette er Tynsets fire kjerneverdier. De er både ord å handle ut fra og ord å strekke seg etter. Og nettopp det har arbeidsgruppa FjellFri kastet seg rundt for å gjøre.

Tekst: Ingvild Jenssen, leder for Ttrafo og for arbeidsgruppa FjellFri

Men hva er dette FjellFri, sitter du som leser kanskje og lurer på! FjellFri skal omfavne en arrangementsrekke som leder opp til Nord-Østerdals første Pride-markering med parade, tilhørende appeller og konsert i forbindelse med Byfesten, 2. juli. Samlebetegnelsen FjellFri henviser med det både til arrangementer i forkant av og på selve festdagen i juli. Hele regionen oppfordres til å være med, og målet er å lage et innholdsrikt og variert kulturprogram, som kan tilbys både i Tynset og i nabokommunene.

Allerede i rekken ligger det kino, bokbad og flaggstafett fra Røros til Tynset, samtidig som det arbeides med et program for skoler og barnehager. Skolekino, dramapedagogisk opplegg og fortellerstund kan nevnes i denne sammenheng. Arrangementene vil foregå i mai og juni, og lede opp til 2. juli. Juni er internasjonal Pride-måned, og 10. juni arrangerer Tynset bibliotek bokbad med Bjørn Hatterud kl 19. Bokbader er Ellen Brekken. Tema vil være Hatteruds bok ”Mjøsa rundt med mor” og hans helt nye bok ”Skeive ikoner”.

Men hvorfor dette FjellFri, lurer du kanskje på nå? Det hele begynte en sen junidag i 2021, da noen ansatte i kulturtjenesten ble vitne til at det kom gående to tenåringsgutter mot Sparken. Guttene leide hender hele veien til og fra den obligatoriske ”photoshoot’en” som tok sted ved

Illustrasjonsfoto: Daniel Grindflek

landemerket. På samme tid var det nasjonale nyhetsbildet preget av saker om regnbueflagg, som ikke fikk henge i fred tilsynelatende noe sted. Spørsmålet ble stilt: ”Er det noen som har sett et regnbueflagg på Tynset?”. Stillheten som fulgte førte til et vesentlig større spørsmål: ”Er Tynset så inkluderende og trygt som det ønsker å være?”. Mangelen på regnbueflagg, markering for skeivt mangfold, og kanskje mest fremtredende, mangelen på åpent skeive mennesker i regionen, kunne tyde på at svaret på det spørsmålet var ”kanskje ikke”.

Så de ansatte kastet seg rundt. Det ble skrevet søknader, kalt inn til pressemøter og opprettet uavhengig arbeidsgruppe, og brått var FjellFri en realitet verdt å jobbe for. At det passet seg slik at hovedarrangementet i Fjellfri - parade, appell, konsert - ble innlemmet under Tynset byfest var som skrevet i stjernene.

For hva er vel en bedre måte å feire Tynsetbyen og dens verdier på enn et arrangement som viser at Tynset virkelig er for alle?

Ringvirkninger landbruket i Tynset har på lokalsamfunnet

I 2021 var første året i Tynset hvor det var færre enn 200 gårdbrukere som søkte produksjonstilskudd siden ordningen kom. Det har blitt 75 færre aktive gårdbrukere i Tynset kommune på 16 år, og trenden er dessverre nedadgående.

Tekst: Mariann Totlund, enhetsleder landbruk og miljø

Foto: Linn Aasgård

På nasjonalt nivå legges det ned to gårdsbruk i gjennomsnitt per dag (Nationen, 12.09.21). I Nord-Østerdal er det per dags dato 258 aktive mjølkebruk ifølge Tine, hvor i gjennomsnitt 51 % har bygget om til løsdriftsfjøs. Status for regionen vår er at vi har 127 båsfjøs, som i 2034 "går ut på dato", da alt storfe skal være i løsdrift ved inngangen av året.

Allerede nå i 2024 kommer krav om at det skal være kalvingsbinge og at beite-/mosjonskrav utvides fra 8 til 16 uker for produsenter med båsfjøs. Dette vil for noen allerede nå påvirke beslutningen om de skal investere eller slutte som produsent.

Hovedutfordringen for mange i landbruket i dag er at kostnadsutviklingen har tatt av på alle faktorer; kraftfôr, strøm, drivstoff, gjødsel, byggematerialer mm. En gårdbruker har ikke samme mulighet som andre selvstendige næringsdrivende i å legge på prisene på sine produkter når kostnaden øker. Landbrukets inntjening avgjøres i stor grad gjennom de årlige jordbruksforhandlingene med målpriser på produktene. En rørlegger kan legge på prisen til deg og meg når utgiftene øker, men det kan ikke gårdbrukeren gjøre. Prisen er satt til den endres i jordbruksoppkjøret eller gjennom tilleggsforhandlinger. Fortjenesten i landbruket har gått drastisk ned og mange har satt avgjørelsen om de skal investere i nye driftsbygninger på vent. Bekymringen er stor på vegne av landbruket som næring, men også på vegne av de svært mange arbeidsplassene i regionen vår, som er avhengige av et fortsatt aktivt og matproduserende landbruk.

Endring i jordbruket er en av mange faktorer som har betydning for lokalsamfunnene. I enkelte bygder og samfunn er jordbruket selve fundamentet for bosetning og sysselsetting, og en strukturendring vil da påvirke bygdebefolkningens velvære og livskvalitet.

Landbruket og bedrifter knyttet til landbruket bidrar til et aktivt næringsliv i bygda, kommunen og hele landet. Jordbruket er ei næring som er avhengige av andre sektorer i den lokale økonomien. De kjøper i stor grad tjenester lokalt, som da gir mange arbeidsplasser i lokalsamfunnet utenom selve næringa. Den støtten gårdbrukerne får gjennom tilskudd fra staten for å opprettholde driften av gården kommer også

deg og meg til gode og fører til flere arbeidsplasser i bygdene og de større tettstedene.

Jordbruket er ei viktig kilde for sysselsetting i bygdene og i stor grad integrert med andre næringer i lokalsamfunnet. Husdyrproduksjonene og særlig grovfôrbaserte hovedproduksjonene i regionen vår gir store ringvirkninger, fordi de krever mer mellomliggende innsatsfaktorer og er mer inntektselastisk. Matindustrien er særlig avhengig av dette.

For Tynset kommune er det viktig å ha en struktur med små, midtels store og store bruk. Hvis det bare satses på større bruk i mjølkeproduksjonen i framtiden er det mest sannsynlig at det vil føre til de største indirekte negative sysselsetningsvirkningene i bygdene. Færre bruk fører til mindre behov på innkjøpsiden. Da trengs det færre traktorer, og færre fjøs blir bygget. Det vil også påvirke service- og konsulent bransjen tilknyttet landbruket.

En betydelig bruks- og sysselsetningsnedgang i mjølkeproduksjonen og landbruket generelt i vår region vil derfor føre til at det blir lengre mellom gårdene og naboene, færre tjenester og aktivitetstilbud til barn og voksne i nærområdet og lengre avstander til nærmeste service- og tjenestefunksjon. Det er derfor viktig at vi får beholdt så mange små og mellom store bruk som mulig for å ta vare på et aktivt og livskraftig lokalsamfunn.

For Tynset kommune og Nord-Østerdal er det viktig at vi får beholde så mange som mulig av våre gårdbrukere framover. De er viktige for oss alle som bor i Nord-Østerdal og resten av Norges land.

127 båsfjøs i Nord-Østerdal, i hovedvekt mindre besetninger

Fra 1989 til 2018: Reduksjon i antall jordbruksbedrifter med 60 %
2,1 % per år i gjennomsnitt (SSB).

Hvor mange av de 127 båsfjøsene har lagt om til løsdrift til 2034? Det er mange mindre besetninger, som er avhengig av å øke produksjonen for å kunne forsvare en investering til løsdrift. Kostnader til ombygging/påbygg av eksisterende fjøs ligger i dag på 4-7 millioner kroner. Nybygg fra 6-9 millioner kroner, avhengig av påsett ungdyr og framføring av okser. Reduksjon i antall bruk kan føre til:

- Færre tilbakeflyttere
 - Færre barn i skole og barnehage
 - Gjennomsnitt 1,7 barn per familie → 10 færre = 17 unger
 - Mindre kompetanse og arbeidskraft til regionen
 - Ektefelle/samboer som kan bidra i arbeidsmarkedet i regionen
 - Sykepleiere, lærere, regnskapsførere mm.
 - Reduksjon i kjøp av tjenester og innkjøp lokalt
 - Færre fjøs bygges → mindre jobb til snekkere, rørleggere, elektrikere etc.
 - Mindre behov for tjenester knyttet til drift → Rådgiverapparat, veterinær med mer.
 - Service- og tjenestefunksjoner
- Færre beitedyr i utmark
 - Reduksjon i antall aktive setrer med mjølkeproduksjon
 - Gjengroing av kulturlandskapet
 - Tynset kommune: 1.754 km² av totalt 1.881 km² landareal er utmark (93 %)
 - 2020: Produsert ca 2,15 mill. kroner på utmarksbeite i Tynset. Hvis dette erstattes med kraftfôr til en verdi av 4 kroner/fôrenhet, utgjør dette en verdi på 8,5 mill. kroner.

Landbrukets multiplikatoreffekter knyttet til verdiskaping og sysselsetting er derfor betydelige. En undersøkelse gjort i Canada av OECD i 2009, estimerte multiplikatoreffektene av distriktslandbruk til 2,8 for verdiskaping og 1,9 for sysselsetting.

"For hver krone i avkastning i landbruket vil en få nesten tre ganger så mye igjen i form av verdiskaping i andre næringer. Likeledes vil hver sysselsatt i landbruket generere to arbeidsplasser i andre næringer. Dette bør regjeringen ta innover seg."

*Styremedlem i Norges Bondelag,
Erling Aas-Eng*

Fra kua står i fjøset til kjøttet ligger i steikepanna hjemme går en lang næringskjede av sysselsetting og verdiskaping. Jordbruket kjøper varer og tjenester for i underkant av 20 milliarder kroner årlig, ifølge Felleskjøpet. Analyser viser at én arbeidsplass i landbruket genererer to-tre arbeidsplasser totalt.

Fra veterinæren til avløseren i fjøset, fra den kommunale landbruksrådgiveren til rørleggeren, transportøren, snekkeren og slakteren. Hadde leverandørnæringene til landbruket vært samlet i én bedrift, ville den vært blant de 25 største i Norge, ifølge rapport fra Felleskjøpet.

Norges Bondelag: "Én krone i landbruket blir til tre i andre næringer."

Nationen: "Bondeopprør er distriktsopprør i destillert form."

*Teksten i artikkelen er bla. basert på følgende kilder:
Flaten, O. og Giæver, H. Strukturendringer i norsk mjølkeproduksjon.
Norsk landbrukshøgskole.
Institutt for økonomi og samfunnsfag, Melding nr 18.*

*Foto: Guri Brekken Moen (øverst)
og Ragne Hansmoen (over)*

Sommerprogram Tynset 2022

2. juli: Byfest/ Fjellfri Pride

Prideparade, tilhørende appeller og konsert med Åge Aleksandersen og Sambandet. Gratis inngang.

2. - 6. juli: Opera Di Setra "The Sound of Music i Svarthammerlia"

Klassikeren av Richard Rodgers og Oscar Hammerstein II kommer til fjellet i Østerdalen, bokstavelig talt! Vi skal få møte Maria Rainer, som blir guvernante for enkekannen kaptein Georg von Trapps syv barn.

Billetter kjøpes på nett eller i billettluken på fjellet.

Se www.operadisetra.no for info.

10. - 11. juli: Spekematfestivalen

Tynset Hotell vil i samarbeid med landbruksorganisasjoner og lokale/regionale produsenter arrangere stor spekematbuffet fredag og lørdag. Kulturelle innslag med lokale og regionale band og musikere. Tynset Hotell har fokus på lokale råvarer og nærheten til fjellet, hvilket preger buffeens meny. Detaljert program kommer.

Følg med på www.tynsethotell.no

20. - 21. august: Høgget 2022

Åpning 20. august kl. 19.00

Kl. 20.00: Konsert med Hellbillies og Berja Folk rock i spektakulære Brydalen Amfi.

Buss tur-retur Tynset - Brydalen Amfi.

Servering av Østerdalshakk og Høggegløgg.

Billetter kan kjøpes på Ticketmaster. Se www.hogget.no for info.

Familiedag 21. august

Motbakkeløpet Beteberget opp. 3,8 km med 400 høydemeters stigning.

Passer for superspreke, trimmere og ruslere.

Pallplasseringer premieres med pengepremier.

Alle som gjennomfører løpet, kan vinne gjeve uttrekkspremier.

Hesteridning, hinderløype, prøvekjøring av ATV.

Salg av hjemmelaget mat.

Stort bruktmarked med møbler og ting og tang med gjenbruksverdi.

The Batman
Action / krim / drama
(Premiere 3. mars)

Makta rår
Dokumentar
(Premiere 11. mars)

Kampen om Narvik
Krigsfilm
(Premiere 18. mars)

Alle hater Johan
Komedie
Premiere 25. mars

Lange flate ballær III
Komedie
Premiere 1. april

Morbius
Action / sci-Fi / horror
Premiere 1. april

Sonic The Hedgehog 2
Action / eventyr / animasjon
Premiere 1. april

Fabeldyr: Humlesnurrs hemmeligheter
Fantasi / eventyr
Premiere 8. april

Alt for Norge
Dokumentar
Premiere 22. april

Se fullstendig program med forestillinger og priser på www.tynsetkino.no
Billettsalget starter 1 time før forestilling
Telefon billettsalg: 62 48 52 03

Det tas forbehold om endringer / avlysninger pga. korona-situasjonen

KULTURPROGRAM 2022

TYNSET KULTURHUS

- 2.4 BARNAS VERDENSDAGER
- 9.4 PÅSKEROCK MED MEMORY LANE
- 24.4 DU OG JEG OG VI -2-3-4
- 27.4 MINE VENNER // RIKSTEATRET
- 7.5 MUSIC FOR A WHILE // TYNSET JAZZKLUBB
- 11.5 TAKK FOR ALLE FINE ÅR // OLE IVARS
- 13.5 MEGAMEGA // THE KRUMPLE // TEATER INNLANDET
- 20.5 GEIR "FENRIKEN" AKER
- 2.7 FJELLFRI // PRIDE
- 2-4.9 TYNSET JAZZFESTIVAL
- 11.9 KNUT ANDERS SØRUM
- 16.9 FIRE BEGRAVELSER OG ET BRYLLUP
- 15.10 TRINE REIN // FEMTI'ISH, FEIT OG BITTER
- 29.10 CASH COMMITMENT
- 11.11 DETEKTIVBYRÅ #2 // RIKSTEATRET
- 12.11 ØRJAN BURØ // SOLO